

УДК 811.161.2'42:32

Кирило Козлов
ORCID 0009-0006-8213-0424

ПРЕЦЕДЕНТНІ ОДИНИЦІ В ПОЛЬСЬКИХ ТА УКРАЇНСЬКИХ МЕДІАТЕКСТАХ

Анотація. У статті досліджено лінгвістичну специфіку актуалізації прецедентних феноменів – специфічних мовних елементів, що тісно пов'язані з когнітивною базою етносу й відбивають уявлення про важливі для певної спільноти явища, події та факти, – у польському та українському медійних дискурсах, їхній сугестивний потенціал. Актуальність обумовлена недостатнім висвітленням описаної проблеми в польському мовознавстві та потребою в зіставному аналізі одиниць, використаних носіями обох мов. Мета полягає у виокремленні й зіставленні особливостей ужитку згаданих феноменів у польських та українських медіатекстах.

Удалося з'ясувати, що прецедентні одиниці найчастіше трапляються саме в заголовках новинних і публіцистичних матеріалів, на історичних порталах, а також у блогах. Така закономірність цілком логічна, адже заголовок виконує ключову функцію – привертає увагу читача й спонукає до ознайомлення з основним текстом. Використання впізнаваних культурних маркерів у назві увиразнює настрій публікації, активує потрібні асоціації і задає заздалегідь вибрану адресантом тональність іще до прочитання самого матеріалу. Особливо це помітно в текстах із суспільно-політичним забарвленням, де заголовки з прецедентними феноменами нерідко слугують механізмом зіставлення, оцінки, критики або гумористичної гри з усталеними уявленнями. Тенденції апелювання та функції одиниць у польських та українських текстах загалом схожі, що можна пояснити приналежністю обох мов до однієї слов'янської групи індоєвропейської мовної сім'ї, хоч і до різних підгруп: польська – західнослов'янська мова, натомість українська – східнослов'янська. Отже, виділено такі спільні риси, як граматична подібність, синтаксична близькість, культурна спорідненість. Має значення також і сусідство двох країн, що позначається на історичному контексті. Тісні контакти польської та української мов формують підґрунтям для подальших досліджень використання в них прецедентних одиниць, зокрема й у порівняльному аспекті.

Ключові слова: прецедентна одиниця, прецедентний феномен, медійний текст, медійний дискурс.

Інформація про автора: Козлов Кирило Юрійович, магістр. кафедра полоністики Навчально-наукового інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Електронна адреса: officialkyrylokozlov@gmail.com

Kyrylo Kozlov

PRECEDENT UNITS IN POLISH AND UKRAINIAN MEDIA TEXTS

Abstract. *The article investigates the linguistic specificity of the actualization of precedent phenomena – specific linguistic elements that are closely related to the cognitive base of the ethnic group and reflect the idea of phenomena, events and facts that are important for a certain community – in Polish and Ukrainian media discourses, their suggestive potential. The relevance is due to the insufficient coverage of the described problem in Polish linguistics and the need for a comparative analysis of units used by speakers of both languages. The goal is to identify and compare the features of the use of the mentioned phenomena in Polish and Ukrainian media texts.*

It was found that precedent units are most often found in the headlines of news and journalistic materials, on historical portals, as well as in blogs. This pattern is quite logical, because the title performs a key function – it attracts the reader's attention and encourages them to familiarize themselves with the main text. The use of recognizable cultural markers in the title expresses the mood of the publication, activates the necessary associations and sets the tone chosen in advance by the addressee even before reading the material itself. This is especially noticeable in texts with a socio-political connotation, where titles with precedent phenomena often serve as a mechanism for comparison, assessment, criticism or humorous play with established ideas. The tendencies of appeal and the functions of units in Polish and Ukrainian texts are generally similar, which can be explained by the fact that both languages belong to the same Slavic group of the Indo-European language family, albeit to different subgroups: Polish is a West Slavic language, while Ukrainian is an East Slavic language. Thus, such common features as grammatical similarity, syntactic proximity, cultural affinity are highlighted. The proximity of the two countries is also important, which affects the historical context. Close contacts between the Polish and

Ukrainian languages form the basis for further research into the use of precedent units in them, including in a comparative aspect.

Key words: precedent unit, precedent phenomenon, media text, media discourse.

Information about author: Kyrylo Kozlov, Master, Department of Polish Studies, Department of Polish Studies, Educational and Scientific Institute of Philology, Taras Shevchenko National University of Kyiv.

E-mail: officialkyrylokozlov@gmail.com

Kyryło Kozłow

JEDNOSTKI PRECEDENSOWE W POLSKICH I UKRAIŃSKICH TEKSTACH MEDIOWYCH

Abstrakt. W artykule zbadano językową specyfikę aktualizacji zjawisk precedensowych – konkretnych elementów językowych, które są ściśle związane z bazą poznawczą etnosu i odzwierciedlają ideę zjawisk, wydarzeń i faktów ważnych dla danej społeczności, – w polskich i ukraińskich dyskursach medialnych, ich potencjał sugestywny. Trafność ta wynika z niedostatecznego pokrycia opisywanego problemu w językoznawstwie polskim i konieczności analizy porównawczej jednostek używanych przez użytkowników obu języków. Celem jest identyfikacja i porównanie cech wykorzystania wspomnianych zjawisk w polskich i ukraińskich tekstach medialnych.

Stwierdzono, że jednostki precedensowe najczęściej występują w nagłówkach materiałów informacyjnych i publicystycznych, na portalach historycznych, a także na blogach. Ten schemat jest dość logiczny, ponieważ tytuł pełni kluczową funkcję – przyciąga uwagę czytelnika i zachęca go do zapoznania się z tekstem głównym. Użycie rozpoznawalnych znaczników kulturowych w tytule wyraża nastrój publikacji, uruchamia niezbędne skojarzenia i nadaje ton wybrany z góry przez adresata jeszcze przed lekturą samego materiału. Jest to szczególnie zauważalne w tekstach o konotacji społeczno-politycznej, gdzie tytuły z precedensowymi zjawiskami często służą jako mechanizm porównania, oceny, krytyki lub humorystycznej gry z utartymi ideami. Tendencje apelacyjne i funkcje jednostek w tekstach polskich i ukraińskich są na ogół podobne, co można wytłumaczyć faktem, że oba języki należą do tej samej grupy słowiańskiej rodziny języków indoeuropejskich, choć do różnych podgrup: język polski jest językiem zachodniosłowiańskim, podczas gdy ukraiński jest językiem wschodniosłowiańskim. W ten sposób uwypukla się takie wspólne cechy, jak podobieństwo gramatyczne, bliskość składniowa, pokrewieństwo kulturowe. Ważna

jest również bliskość obu krajów, która wpływa na kontekst historyczny. Bliskie kontakty między językiem polskim i ukraińskim stanowią podstawę do dalszych badań nad wykorzystaniem w nich jednostek precedensowych, w tym w aspekcie porównawczym.

Słowa kluczowe: *fenomen precedensowy, jednostka precedensowa, tekst medialny, dyskurs medialny.*

Nota o autorze: *Kyryło Kozłow, magister, Katedra Polonistyki, Edukacyjno-Naukowego Instytutu Filologii Kijowskiego Narodowego Uniwersytetu im. Tarasa Szewczenki.*

E-mail: *officialkyrylokozlov@gmail.com*

Сьогодні в межах лінгвістичних студій прийнято розглядати мову не лише як найважливіший засіб обміну інформацією, а і як різномірне явище, що нерозривно пов'язане з багатьма сферами життєдіяльності людини. Такий підхід зумовлений насамперед повсякчасним розвитком цивілізації, а відтак і функційним розширенням мови. Сучасні вчені вивчають лінгвістичні процеси в міждисциплінарному дискурсі – у їхніх зв'язках із соціологією, історією, політикою, культурологією, філософією, а також іншими гуманітарними науками. У цьому контексті важливим постає поняття *прецедентних феноменів (прецедентних одиниць)* – особливих смислових елементів, які репрезентують уявлення членів певного лінгвокультурного товариства про визначні персоналії, події та факти, що закладені в когнітивній базі етносу.

Серед основних ознак прецедентності можна виділити такі риси, як частотність / численність апеляції, її вагомість, контекст, оцінний компонент і спільний досвід реципієнта та комунікатора, адже від цього безпосередньо залежить розуміння сенсу використаної одиниці. Зі свого боку, прецедентні феномени набули поширення в художній літературі, текстах засобів масової інформації, піснях і навіть у живописі й архітектурі.

Із XX століття активно з'являються наукові дослідження згаданого явища, однак здебільшого в них розглянуто зразки, написані східнослов'янськими мовами, до яких належать українська, білоруська та російська. Що ж до західнослов'янської лінгвістики, зокрема польської, то ця тема надалі є мало аналізованою, а отже, становить ак-

туальність. Утім, прецедентні культурні феномени (пол. *precedensowe fenomeno kultury*) стали об'єктом спостережень докторки філологічних наук, викладачки кафедри україністики Варшавського університету А. Шафернакер-Свірко в таких роботах: «Прецедентність у мові як глоттодидактична проблема (на матеріалі польських прецедентних антропонімів)» (тут і далі переклад наш – К.К.) [18], «Прецедентні культурні феномени як складники когнітивної бази та оператори дискурсу» [16], «Загадки прецедентних культурних феноменів у тексті» [19], «Прецедентні культурні феномени в інтертекстуальному просторі (на матеріалі польської та російської публіцистики)» [17] та ін. Також спробу дослідити це явище робить у своїй розвідці «Значення прецедентної одиниці та прецедентний текст» [13] професор Вармінсько-Мазурського університету А. Кіклевич.

Як уже зазначалося, в українській лінгвістиці наукових праць, присвячених прецедентним одиницям, більше, зокрема Т. Космеда та О. Халіман у публікації «Явище прецедентності в аспекті граматики оцінки (на прикладі аналізу граматичного значення минулого часу)» обґрунтовують уживання терміна «граматична прецедентність», що, згідно з дослідженням, має тісний зв'язок із використанням окремих граматичних елементів в оцінній функції як прецедентних [2, с. 37]. Крім того, Л. Меркотан звертає увагу на прецедентні тексти в контексті інтертекстуальності [5] та способи їхньої реалізації в українській прозі початку ХХІ століття [4]. О. Найдюк увиразнює роль прецедентності в самовираженні мовця [7], а також на прикладі твору Х. Конзаліка «Гірко-солодкий сьомий рік» досліджує прецедентні явища як інструмент іронізування [6]. І. Сахарук пропонує типологію прецедентних феноменів у сучасному українському дискурсі, наголошує на зв'язках з інтертекстуальністю [11] та розглядає їх як засіб впливу в українському медійному просторі [10].

Аналіз *медіатекстів*, на наш погляд, сьогодні є надзвичайно цікавим, оскільки з такими текстами – як письмовими, так і усними – сучасна людина, що живе в епоху інформаційного суспільства, зіштовхується фактично щодня: це не лише новинні репортажі в ЗМІ, як може здатися з назви поняття, а й різноманітні повідомлення, статті,

реклама, блоги, інтерв'ю, електронні листи тощо. Медіатекст спрямований передусім на поширення інформації, яка завдяки масовим комунікаційним каналам (Інтернет, соціальні мережі, телебачення, радіо, друковані видання) має вплинути на думку реципієнта щодо сприйняття певних подій, ідей, сформувати заздалегідь визначене ставлення до продукту. Водночас варто зазначити, що кількість матеріалу завелика, а його продукування не потребує стільки часу, скільки зазвичай витрачають письменники на створення літературних творів. Ба більше, зміст медіатексту так само залежить від ерудованості автора, його світогляду та приналежності до певної лінгвокультурної спільноти, а рефлексивний характер медійних текстів дозволяє розглянути особливості вживання в них прецедентних одиниць.

Історія досліджень прецедентних одиниць бере свій початок з аналізу прецедентних текстів як найпомітнішого типу таких феноменів. Пізніше мовознавці виокремили додаткові види: прецедентні імена, вислови (або висловлювання) та ситуації.

Актуалізуючи в новинних статтях, блогах і дописах прецедентні імена, автори зазвичай використовують власні іменники – антропоніми (особові імена, прізвища, псевдоніми) та топоніми (назви міст, регіонів, урбаноніми як різновид топоніма); нерідко подають і назви інших культурних феноменів. У тих чи тих контекстах такі одиниці постають еталонними чи антиеталонними репрезентантами певних ознак чи явищ, а відтак і стають маніпулятивним інструментом. Для посилення емоційно-оцінного компоненту в тексти вводять якісні прикметники в метафоричному значенні, а відносні прикметники допомагають адаптувати контексти з іноземних культур. Прецедентні імена є найрозповсюдженішими одиницями, що легко пояснити відносною простотою їхньої мовної реалізації та високим ступенем упізнаваності. Ба більше, прецедентні імена можуть слугувати опорними елементами для звернень до інших феноменів, як-от ситуацій чи текстів.

Читаємо публікацію про Б. Гейтса на порталі PCh24.pl: «*Bill Gates. Amerykański Lech Wałęsa?*» («Білл Гейтс. Американський Лех Валенса?») [15]. Ім'я *Леха Валенси* – електрика з Гданської корабельні, який брав участь у страйку проти комуністичного режиму, став співзас-

новником і першим очільником незалежної професійної спілки робітників «Солідарність», а потім був обраний президентом на перших демократичних виборах 1990 року, – широко відоме кожному полякові, а відтак є прецедентним.

Утім, автор, пишучи про нього, удається до дихотомії «свій» / «чужий» та вживає відносний прикметник *amerykański* («американський»), щоб проаналізувати й зіставити схожі біографічні моменти двох чоловіків – бізнесмена й філантропа із США та суспільно-політичного діяча з Польщі, що й зрозуміло зі змісту статті: *«Obu przypisuje się znaczne zasługi dla kraju i świata, obu w karierze pomagała niewidzialna ręka zza kulis (choć Polakowi w dużo większym stopniu), a w końcu obaj cierpią na podobną jednostkę chorobową: niesłuchaną manię wielkości i kompleks mesjasza»* («Обом приписують значний внесок у країну та світ, обом допомогла в кар'єрі невидима рука з-за лаштунків (хоча поляку значно більшою мірою), зрештою, обидва страждають на схожу хворобу – неймовірну манію величі та комплекс месії») [15]. Спираючись на дослідження І. Сахарук, яка відзначає сугестивну сутність прецедентних феноменів у засобах масової інформації, додамо, що журналіст, який написав цей матеріал, мав на меті сформувати в читачів певне негативне враження від особистості Б. Гейтса, а отже, тут спостерігаємо яскраво виражені експресивну та національно-ідентифікаційну функції [10]. Такий прийом зазвичай досить часто використовують у засобах масової інформації, щоб вплинути на думку реципієнта.

Схожими за будовою постають одиниці в реченні з публікації про події 2014 року, коли Росія активно руйнувала внутрішній порядок України: *«Ситуацію може врятувати хіба що український Кромвель, український Пілсудський, який почне діяти за законами воєнного часу. Не схоже, щоби Порошенко міг таким стати»* [1]. Щоправда, уживаючи антропоніми – прізвища англійського й польського державних діячів *Кромвеля* та *Пілсудського* – із відносним прикметником *український* і зіставляючи символічність цих прецедентних імен (порятунок, силове лідерство, рішучість), комунікатор відзначає перевагу згаданих полководців над тодішнім кандидатом на посаду президента України П. Порошенком.

Серед інших популярних за частотою вживання одиниць можна виділити прецедентні вислови (висловлювання). Адресанти найчастіше цитують тексти пісень, фрази кінематографічних персонажів або політичних діячів, зокрема тих, чия мовна поведінка чи риторика стала впізнаваною. Водночас трапляється актуалізація універсально-прецедентних феноменів, які апелюють до всім відомих усталених етичних моделей, архетипів або загальнолюдських смислів. Такі висловлювання виконують не лише функцію інтертекстуального зв'язку, а й підсилюють емоційне враження, надають висловлюванню авторитетності або іронічного відтінку – залежно від контексту. Їхнє використання часто ґрунтується на очікуваній упізнаваності та спільному тлумаченні з боку аудиторії, що дає змогу як зекономити мовні засоби, так і поглибити комунікативний ефект. Прецедентні вислови, зі свого боку, можуть також бути маркерами прецедентних текстів.

Політичне гасло читаємо в такому заголовку: «*Apki wszystkich krajów, łączcie się!*» («Проги всіх країн, єднайтеся!») [21]. У ньому досить легко впізнати оригінальний відомий радянський лозунг «Пролетарі всіх країн, єднайтеся!». Комунікатори нерідко вдаються до трансформації прецедентного вислову, про що згадують О. Найдюк та А. Шафернакер-Свірко [8, 17]. У цьому прикладі автор замінив один із компонентів гасла: так у звертанні замість іменника «пролетарі» з'являється розмовне *apki*, що означає *aplikacje*, або «застосунки» (доречно також перекласти як «проги», якщо ми прагнемо зберегти стилізацію). Аналізуючи окреслений прецедентний феномен, можна сказати про актуалізацію алюзії, а відтак і про елементи ігрової функції.

До трансформації слів із пісні вдається й український журналіст М. Ткач в описі сюжету про незаконний виїзд Д. Комарницького – одіозного адвоката, бізнесмена та депутата Київської міської ради: «*Як тебе не “пиляти”, Києве мій. “Українська правда” розповідає, як Комарницький втік за кордон*» [12]. Уважний читач помітить тут звернення до написаного 1962 року композитором І. Шамо на слова поета Д. Луценка офіційного гімну Києва «Як тебе не любити, Києве мій!». Автор замінює один компонент і, подаючи слово в лапках, використовує дієслово *пиляти* в його розмовному значенні «привласнювати

собі чуже, розкрадати», що пов'язано зі злочинною діяльністю державного службовця, адже його звинувачують у корупції та створенні схем із розкрадання земельних ділянок у столиці.

Що ж до прецедентних ситуацій, то в медійному дискурсі автори найчастіше апелюють до трагічних подій, які набувають широкого розголосу й стають відомими не лише в межах однієї країни, а й на міжнародному рівні. Такі ситуації закріплюються в колективній пам'яті як символи певних історичних етапів, катастроф або переломних моментів. Серед найхарактерніших маркерів, що вказують на прецедентність події, варто виокремити вже згадувану актуалізацію прецедентних імен, зокрема власних імен і прізвищ ключових фігурантів, а також назв географічних об'єктів, що фіксують місце події. Крім того, важливим індикатором виступає хронологічна вказівка: конкретизація дати чи періоду посилює впізнаваність ситуації і її репрезентацію в публічному просторі.

Україна згадується в заголовку публікації: «*Polski Czarnobyl. W Pstrzżu stacjonowali Niemcy i Sowiet, dziś to miasto widmo*» («Польський Чорнобиль. У Пстронже стояли німці та совети, а сьогодні це місто-привид») [20]. У цьому випадку журналіст свідомо апелює до прецедентної ситуації – техногенної катастрофи на Чорнобильській атомній електростанції, яка сталася 26 квітня 1986 року. Тоді внаслідок вибуху на четвертому енергоблоці виникла радіоактивна загроза, що змусила десятки тисяч людей покинути свої домівки. Ця трагедія набула глобального розголосу та стала символом екологічної катастрофи та людської безпорадності перед техногенними ризиками. Топонім *Czarnobyl* («Чорнобиль») у цьому заголовку постає знаковою культурною одиницею, що миттєво викликає в уяві читача певний набір асоціацій – спустошення, загроза, покинутість, катастрофа.

Уводячи читачів у розповідь про покинуте польське містечко Пстронже, журналіст використовує прийом порівняння через означення *polski* («польський»). Таке словосполучення створює алюзію, дозволяючи провести паралель між двома явищами: реальним Чорнобилем в Україні та символічним «польським Чорнобилем», роль якого виконує Пстронже. Попри те, що Чорнобильська катастрофа відбулася на території Київської області, її наслідки й значення вийшли далеко за межі Укра-

їни, набувши міжнародного резонансу. Завдяки цьому навіть іноземна аудиторія без зусиль розпізнає і правильно потрактує сенс прецедентної одиниці *Czarnobyl*. У такий спосіб топонім набуває метафоричного змісту, слугуючи не тільки географічною позначкою, а й маркером трагедії та занепаду в ширшому культурному та публіцистичному контекстах.

До минувшини так само звертається у своєму есеї один з авторів газети «Збруч»: **«Впала Стіна, і ми спробували на смак колись заборонені для нас “снікери”, бургери, колу і “марси”, ми курили “Мальборо” і навіть пили бурбон»** [3]. Зміст цієї прецедентної одиниці розкривається в змісті публікації, у якій письменник Майкл Мишкало рефлексує на тему життя в Радянському Союзі, де про Сполучені Штати Америки та інші західні держави знали не так багато, а інформація загалом була заангажованою.

Вираз *впала Стіна*, у якому загальний іменник *Стіна* подано з великої літери, у політичному контексті актуалізує ситуацію з падінням Берлінського муру, або Берлінської стіни, що призвела до поступового відходу від комуністичного режиму в країнах Центральної та Східної Європи й асоціювалася з ковтком свободи, умовними символами якої і стали *«снікери»*, *бургери*, *кола*, *«марси»*, *«Мальборо»* та *бурбон*. Такий приклад засвідчує використання ігрової та організаційної функцій.

Досліджуючи публікації в медіа, ми з'ясували, що найрідше з-поміж усіх типів прецедентних одиниць вживають прецедентні тексти. Цю тенденцію можна пояснити кількома чинниками: по-перше, вона зумовлена потребою в глибших літературних знаннях як із боку реципієнтів, так і з боку комунікаторів; по-друге, останнім часом спостерігається загальне зниження інтересу до художньої літератури в умовах цифрової епохи, яка орієнтована на швидке споживання інформації. Як наслідок, адресанти значно рідше звертаються до літературних джерел як до джерела прецедентних феноменів. Проте навіть у цьому разі нерідко можна впізнати відсилання до конкретного твору завдяки згадці імені автора, цитати або інтертекстуальній грі з окремими сюжетними елементами, що слугують маркерами прецедентності.

Читаючи новинний заголовок регіонального видання, можна помітити апеляцію до твору А. Міцкевича «Пан Тадеуш»: **«*Bal jak u Mickiewicza*»**

(«Бал як у Міцкевича») [14]. Знайомий із сюжетом поеми реципієнт одразу зрозуміє, що йдеться про учту, організовану для шляхти в замку Горешка. Стаття ж розповідає про «стоднівку» – традиційний бал, який організовують за сто днів до складання державних випускних іспитів у Польщі. Зі змісту дізнаємося, що учні однієї зі шкіл цьогогоріч стилізували своє свято під бенкет із «Пана Тадеуша». Маркерами слугують, по-перше, прийменник зі значенням приналежності та власний іменник, який і є прецедентним іменем, – *u Mickiewicza* («у Міцкевича»), а по-друге, загальний іменник *bal*, тобто «бал», і порівняльний сполучник *jak*, або «як». Отже, тут апелювано до твору А. Міцкевича, де згадується бал.

До української літератури помічаємо апеляцію в статті під назвою «Ідею взяли у **Франка**: як киянки створили касу взаємодопомоги і на що витрачають ці кошти» [9]. Героїні публікації за допомогою прецедентного імені – антропоніма Франко – згадують повість І. Франка «Борислав сміється», яка описує страйк робітників на нафтовому промислі. Указівкою на це слугує розповідь про свій імпровізований фонд фінансової допомоги для друзів, що перегукується із сюжетом твору, за яким працівники так само ініціюють складку – відкладання коштів для підтримки одне одного в разі хвороби чи втрати роботи.

Прецедентні одиниці найчастіше з'являються у заголовках новинних і публіцистичних матеріалів, на історичних порталах, а також у блогах. Це цілком закономірно, адже заголовок виконує важливу роль – привернути увагу читача та заохотити його ознайомитися з основним текстом. Застосування впізнаваних культурних маркерів у назві підсилює емоційний складник матеріалу, викликає потрібні асоціації та формує вибрану автором тональність ще до того, як читач ознайомиться з текстом. Такий підхід особливо помітний у матеріалах із суспільно-політичним контекстом, де використання прецедентних феноменів у заголовках часто виконує роль засобу порівняння, оцінки, критики або ж стає інструментом створення гумористичної гри зі звичними уявленнями.

Здійснений аналіз дозволяє стверджувати, що способи використання та функціональне навантаження прецедентних одиниць у польських та українських медіатекстах мають спільні тенденції. Це можна пояснити їхньою належністю до однієї слов'янської групи індоєвропейських мов,

хоча й різних підгруп: польська є західнослов'янською, коли українська – східнослов'янською мовою. Серед спільних рис можна виділити граматику подібність, синтаксичну близькість і культурну спорідненість. До цього додається географічне сусідство двох країн, яке вплинуло на їхній спільний історичний контекст. Інтенсивна взаємодія польської та української мов створює сприятливий ґрунт для подальшого дослідження вжитку прецедентних одиниць, зокрема в порівняльному аспекті.

ЛІТЕРАТУРА

1. Динько, А. (2014). Після Одеси Україну врятує лише український Пилсудський. *Збруч*. URL: <https://zbruc.eu/node/21976> (дата звернення: 21.02.2025).
2. Космеда, Т.; Халіман, О. (2013). Явище прецедентності в аспекті граматики оцінки (на прикладі аналізу граматичного значення минулого часу). *Лінгвістичні студії : зб. наук. пр.* (Вип. 26, с. 36–40). Донецьк: ДонНУ.
3. Майкл, Мишкало (2025). Hotel California. *Збруч*. URL: <https://zbruc.eu/node/121123> (дата звернення: 08.04.2025).
4. Меркотан, Л. (2014). Прецедентний текст і способи його актуалізації в дискурсі української прози початку ХХІ століття. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Філологічні науки* (Вип. 37, с. 179–183). Кам'янець-Подільський: ФОП Сисин Я. І.
5. Меркотан, Л. (2016). Прецедентні тексти в системі інтертекстуальності : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. (23 с.). Чернівці.
6. Найдюк, О. (2016). Прецедентні феномени як засіб вираження іронії (на матеріалі твору Х. Конзалика «Гірко-солодкий сьомий рік»). *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна» : зб. наук. пр.* (Вип. 61, с. 109–111). Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія».
7. Найдюк, О. (2010). Роль прецедентних феноменів у самовираженні суб'єкта мовлення. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна» : зб. наук. пр.* (Вип. 16, с. 200–203). Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія».
8. Найдюк, О. (2009). Семантичні та функціональні особливості прецедентних феноменів у німецькомовному дискурсі : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 (17 с.). Київ.
9. Овчиннікова, М. (2021). Ідею взяли у Франка: як киянки створили касу взаємодопомоги і на що витрачають ці кошти. *Хмарочос*. URL: <https://hmarochos.kiev.ua/2021/12/02/ideyu-vzyaly-u-franka-yak-kyuanky-stvoryly-kasu-vzayemodopomogy-i-na-shho-vytrachayut-czi-koshty/> (дата звернення: 27.02.2025).

10. Сахарук, І. (2015). Прецедентні одиниці як засіб реалізації сугестії в українському медійному дискурсі. *Філологічні студії. Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету* (Вип. 13, с. 337–345). Кривий Ріг: Вид-во КДПУ.

11. Сахарук, І. (2011). Типологія прецедентних феноменів у сучасному українському дискурсі. *Лінгвістичні студії : міжн. зб. наук. пр.* (Вип. 23, с. 197–203). Вінниця: ДонНУ.

12. Ткач, М. (2025). Як тебе не «пиляти», Києве мій. «Українська правда» розповідає, як Комарницький втік за кордон. *Українська правда*. URL: <https://www.pravda.com.ua/articles/2025/03/20/7503693/> (дата звернення: 20.03.2025).

13. Kiklewicz, A. (2020). Znaczenie jednostki leksykalnej a tekst precedensowy. *Język Polski* (Rocznik C, z. 2, s. 20–32). Kraków: Wydawnictwo JAK.

14. Omen-Klepacz, O. (2025). Bal jak u Mickiewicza. *Gazeta Jablonka*. URL: <https://www.jablonka.info/wiadomosci/bal-jak-u-mickiewicza.html> (дата звернення: 19.02.2025).

15. Relich, P. (2024). Bill Gates. Amerykański Lech Wałęsa? *PCh24.pl*. URL: <https://pch24.pl/bill-gates-amerykanski-lech-walesa/> (дата звернення: 12.02.2025).

16. Szafernakier-Świrko, A. (2005). Precedensowe fenomeny kultury jako składowe bazy kognitywnej i jako operatory w dyskursie. *Wyraz i zdanie w językach słowiańskich : opis, konfrontacja, przekład. 5. Slavica Wratislaviensia* (CXXXIII, s. 355–359). Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego.

17. Szafernakier-Świrko, A. (2006). Precedensowe fenomeny kultury w przestrzeni intertekstowej (na materiale publicystyki polskiej i rosyjskiej). *Acta Polono-Ruthenica* (Tom 1, Nr XI, s. 379–387). Olsztyn: Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego.

18. Szafernakier-Świrko, A. (2017). Precedensowość w języku jako problem glottodydaktyczny (na materiale polskich antroponimów precedensowych). *Збірник матеріалів III Міжнародної науково-практичної конференції «Стратегії міжкультурної комунікації в мовній освіті сучасного ВНЗ» (м. Київ, 21 березня 2017 р.)* (С. 325–329). Київ: KHEY.

19. Szafernakier-Świrko, A. (2007). Zagadki precedensowych fenomenów kultury w tekście. *Wyraz i zdanie w językach słowiańskich : opis, konfrontacja, przekład. 6. Slavica Wratislaviensia* (CXLVII, s. 355–359). Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego.

20. Witoszka, B. (2024). Polski Czarnobyl. W Pstrążu stacjonowali Niemcy i Sowietci, dziś to miasto widmo. *Komputer Świat*. URL: <https://www.komputerswiat.pl/artykuly/redakcyjne/najwieksze-w-polsce-miasto-widmo-polski-czarnobyl-wktorym-nikt-nie-mieszka/5s6g6uj> (дата звернення: 17.02.2025).

21. Zagórna, A. (2020). Apki wszystkich krajów, łączcie się! *Sztuczna Inteligencja*. URL: <https://www.sztucznainteligencja.org.pl/apki-wszystkich-krajow-laczcie-sie/> (дата звернення: 15.02.2025).

REFERENCES

1. Dynko A. (2014). Pislia Odesy Ukrainu vriatuie lyshe ukrainskyi Pilsudskyyi. *Zbruch*. URL: <https://zbruch.eu/node/21976> (date of access: 21.02.2025). [in Ukrainian]
2. Kosmeda T., Khaliman O. (2013). Yavyshche pretsedentnosti v aspekti hramatyky otsinky (na prykladi analizu hramatychnoho znachennia mynuloho chasu). *Linhvistychni studii : zb. nauk. pr. Vyp. 26.* (p. 36–40). Donetsk: DonNU. [in Ukrainian]
3. Maikl Myshkalo (2025). Hotel California. *Zbruch*. URL: <https://zbruch.eu/node/121123> (date of access: 08.04.2025). [in Ukrainian]
4. Merkotan L. (2014). Pretsedentnyi tekst i sposoby yoho aktualizatsii v dyskursi ukrainskoi prozy pochatku XXI stolittia. *Naukovi pratsi Kamianets-Podilskoho natsionalnoho universytetu imeni Ivana Ohiiienka. Filolohichni nauky. Vyp. 37.* (p. 179–183). Kamianets-Podilskyyi: FOP Sysyn Y. I. [in Ukrainian]
5. Merkotan L. (2016). Pretsedentni teksty v systemi intertekstualnosti : avto-ref. dys. ... kand. filol. nauk : 10.02.01 (23 p.). Chernivtsi. [in Ukrainian]
6. Naidiuk O. (2016). Pretsedentni fenomeny yak zasib vyrazhennia ironii (na materialii tvoriv K. Konzalika “Hirko-solodkyi somyi rik”). *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu “Ostrozka academia”. Seriiia “Filolohichna” : zb. nauk. pr. Vyp. 61.* (p. 109–111). Ostroh: Vydavnytstvo Natsionalnoho universytetu „Ostrozka akademiia”. [in Ukrainian]
7. Naidiuk O. (2010). Rol pretsedentnykh fenomeniv u samovyrazhenni subiekta movlennia. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu “Ostrozka academia”. Seriiia “Filolohichna” : zb. nauk. pr. Vyp. 16.* (p. 200–203). Ostroh: Vydavnytstvo Natsionalnoho universytetu „Ostrozka akademiia”. [in Ukrainian]
8. Naidiuk O. (2009). Semantychni ta funktsionalni osoblyvosti pretsedentnykh fenomeniv u nimetskomovnomu dyskursi : avto-ref. dys. ... kand. filol. nauk : 10.02.04 (17 p.). Kyiv. [in Ukrainian]
9. Ovchynnikova M. (2021). Ideiu vzialy u Franka: yak kyianky stvoryly kasu vzaiemodopomohy i na shcho vytrachaiut tsi koshty. *Khmarochos*. URL: <https://hmarochos.kiev.ua/2021/12/02/ideyu-vzyaly-u-franka-yak-kyyanky-stvoryly-kasu-vzayemodopomogy-i-na-shho-vytrachayut-czi-koshty/> (date of access: 27.02.2025). [in Ukrainian]
10. Sakharuk I. (2015). Pretsedentni odyntsi yak zasib realizatsii suhestii v ukrainskomu mediinomu dyskursi. *Filolohichni studii. Naukovyi visnyk Kryvoriz-*

koho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu. Vyp. 13. (p. 337–345). Kryvyi Rih: Vyd-vo KDPU. [in Ukrainian]

11. Sakharuk I. (2011). Typolohiia pretsedentnykh fenomeniv u suchasnomu ukrainskomu dyskursi. *Linhvistychni studii : mizhn. zb. nauk. pr.* Vyp. 23. (p. 197–203). Vinnytsia: DonNU. [in Ukrainian]

12. Tkach M. (2025). Yak tebe ne “pyliaty”, Kyieve mii. “Ukrainska pravda” rozpovidaie, yak Komarnytskyi vtik za kordon. *Ukrainska pravda*. URL: <https://www.pravda.com.ua/articles/2025/03/20/7503693/> (date of access: 20.03.2025). [in Ukrainian]

13. Kiklewicz A. (2020). Znaczenie jednostki leksykalnej a tekst precedensowy. *Język Polski. Rocznik C, z. 2.* (s. 20–32). Kraków: Wydawnictwo JAK. [in Polish]

14. Omen-Klepacz O. (2025). Bal jak u Mickiewicza. *Gazeta Jablonka*. URL: <https://www.jablonka.info/wiadomosci/bal-jak-u-mickiewicza.html> (date of access: 19.02.2025). [in Polish]

15. Relich P. (2024). Bill Gates. Amerykański Lech Wałęsa? *PCh24.pl*. URL: <https://pch24.pl/bill-gates-amerykanski-lech-walesa/> (date of access: 12.02.2025). [in Polish]

16. Szafernakier-Świrko, A. (2005). Precedensowe fenomeny kultury jako składowe bazy kognitywnej i jako operatory w dyskursie. *Wyraz i zdanie w językach słowiańskich : opis, konfrontacja, przekład. 5. Slavica Wratislaviensia. CXXXIII.* (s. 355–359). Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego. [in Polish]

17. Szafernakier-Świrko A. (2006). Precedensowe fenomeny kultury w przestrzeni intertekstowej (na materiale publicystyki polskiej i rosyjskiej). *Acta Polono-Ruthenica. Tom 1, Nr XI.* (s. 379–387). Olsztyn: Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego. [in Polish]

18. Szafernakier-Świrko A. (2017). Precedensowość w języku jako problem glottodydaktyczny (na materiale polskich antroponimów precedensowych). *Zbirnyk materialiv III Mizhnarodnoi naukowo-praktychnoi konferentsii „Stratehii mizhkulturnoi komunikatsii v movnii osviti suchasnoho VNZ” (m. Kyiv, 21 bereznia 2017 r.)* (p. 235–239). Kyiv: KNEU. [in Polish]

19. Szafernakier-Świrko, A. (2007). Zagadki precedensowych fenomenów kultury w tekście. *Wyraz i zdanie w językach słowiańskich : opis, konfrontacja, przekład. 6. Slavica Wratislaviensia. CXLVII.* (s. 355–359). Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego. [in Polish]

20. Witoszka B. (2024). Polski Czarnobyl. W Pstrążu stacjonowali Niemcy i Sowiet, dziś to miasto widmo. *Komputer Świat*. URL: <https://www.komputerswiat.pl/artykuly/redakcyjne/najwieksze-w-polsce-miasto-widmo-polski-czarnobyl-w-ktorym-nikt-nie-mieszka/5s6g6yj> (date of access: 17.02.2025). [in Polish]

21. Zagórna A. (2020). Apki wszystkich krajów, łączcie się! *Sztuczna Inteligencja*. URL: <https://www.sztucznainteligencja.org.pl/apki-wszystkich-krajow-laczcie-sie/> (date of access: 15.02.2025). [in Polish]